

Stawianie uczniom granic

Dlaczego należy stawiać uczniom granice?

Granice są ważne, ponieważ:

- porządkują świat dziecka, które dzięki stawianym granicom ma poczucie przewidywalności otaczającej go rzeczywistości, co w niezaprzeczalny sposób łączy się z zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa;
- pozwalają dziecku brać odpowiedzialność za siebie samego, decydować, dokonywać wyborów, radzić sobie w trudnych sytuacjach;
- pozwalają dziecku stawiać sobie własne cele i dążyć do ich realizacji – dziecko uczy się, że cel osiągnie się poprzez włożenie wysiłku we własne działania;
- uczą społecznie akceptowanych zachowań, norm i zasad życia w społeczeństwie;
- pozwalają rodzicom i nauczycielom wpływać na dziecko poprzez odwołanie się do zasad i stosowanie konsekwencji zamiast kar;
- wspomagają rozwój dziecka;
- pomagają określić relacje między ludźmi.

Granice nie powinny być:

- zbyt wąskie (przyczyniają się do nadmiernej kontroli i małej swobody dziecka, przez co ograniczają rozwój, uniemożliwiają w naturalny („dziecięcy”) sposób odkrywanie świata);
- zbyt szerokie (przyczyniają się do niedostatecznej kontroli i zbyt dużej swobody, co powoduje nadmierne testowanie otaczającego świata, małą odpowiedzialność dzieci);
- mało stabilne, zmieniające się w zależności od sytuacji czy nastroju rodzica/nauczyciela (nie uczą odpowiedzialności, nie dają poczucia stabilności).

Granice powinny być:

- zrównoważone, dzięki czemu dziecko uczy się odpowiedzialności, ponoszenia konsekwencji oraz towarzyszy mu poczucie stabilności i bezpieczeństwa;
- stałe – powinny być przestrzegane zawsze i przez każdego;
- dynamiczne – dostosowane do poziomu rozwoju dziecka. jest to jedyna dopuszczalna możliwość zmian granic w przeciwieństwie do małej stabilności.

Jak stawiać granice?

Autor książki „Bezpieczne granice. Dialogowe wyznaczanie granic u dzieci” Werner May proponuje następujące kroki przy wyznaczaniu granic:

- 1) zrozumienie siebie (dostrzeżenie konkretnych faktów, które nam przeszkadzają, bez oceniania ich);
- 2) zrozumienie dziecka (dostrzeżenie prawdopodobnych przyczyn konkretnego zachowania);
- 3) wyznaczenie granicy w jasny sposób i pokazanie właściwego zachowania;
- 4) wskazanie alternatywy;
- 5) zrozumienie trudności dziecka z przestrzeganiem granic;
- 6) wspieranie dziecka w momencie stawiania granic.

Ad 1. Aby jasno sformułować oczekiwania dotyczące zachowań uczniów, należy dokonać refleksji i odpowiedzieć na pytania: Na czym mi zależy? Co chcę osiągnąć, reagując na tę sytuację?

Ad 2. Należy zrozumieć zachowanie ucznia i zaakceptować go jako osobę, nawet jeśli jego zachowanie jest nie do zaakceptowania.

Najczęściej trudne zachowania są u dzieci spowodowane:

- nieumiejętnością radzenia sobie z napięciem, przeżywaniem silnych emocji, nieumiejętnością wyrażenia ich w sposób akceptowany społecznie;
- próbą zaspokojenia potrzeb (np. akceptacji w grupie).

Zrozumienie ucznia pozwoli nabrać dystansu emocjonalnego do danej sytuacji, co umożliwi stawianie granic z większym spokojem wewnętrznym.

Ad. 3. Wyznaczanie granic powinno być:

- konkretne (*Usiądź teraz spokojnie na krześle. zamiast Zachowuj się przyzwoicie.*);
- wyrażane w sposób pozytywny (unikanie stosowania „nie”);
- niepozostawiające uczniowi pozornej możliwości decydowania, jeśli i tak nauczyciel nie zamierza jej dać (np. „*A może jednak założyłbyś mundurek?*”);
- wyrażane z uwzględnieniem uzasadnienia – odniesienie się do zasad panujących w szkole.

Ad. 5. Rodzice i nauczyciele muszą być przygotowani na fakt, że uczniowie mogą mieć trudności z rozumieniem, szanowaniem i respektowaniem granic. Najtrudniej jest je

zrozumieć dzieciom zaniedbanym wychowawczo. W takich przypadkach najważniejsze jest cierpliwe, systematyczne wyjaśnianie konieczności przestrzegania granic.

Kodeks, kontrakt z uczniami – przyzwyczajają uczniów z trudnościami w zachowaniu do norm i ich respektowania. Im bardziej precyzyjne zapisy, tym większa szansa uniknięcia nieporozumień.

Ad. 6. Uczeń, któremu stawia się granice, najczęściej będzie niezadowolony, rozzłoszczony i zbuntowany. Zarówno rodzic, jak i nauczyciel musi być przygotowany na taką ewentualność i – ponownie – w jasny sposób wyrazić swoje odczucia. Takie podejście umożliwia pogłębienie relacji oraz buduje zaufanie.

Bibliografia:

May W. (2005), *Bezpieczne granice. Dialogowe wyznaczanie granic u dzieci*, Płocki Instytut Wydawniczy, Płock.

Puchała E. (2009), *Szkoła jako wspólnota osób. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa.

Tokarz T. *Stawianie uczniom granic*. „Sygnał” 2016, nr 7 (042), s. 7-10.

Opracowała: Mirosława Ciesielska